

Bilaga A - Exemplifierade situationer där diagnoskod Z91.5B kan registreras

När ska den nya diagnoskoden Z91.5B (Avsiktligt självdestruktiv handling utan suicidavsikt i den egna sjukhistorien) registreras?

I syfte att exemplifiera detta följer nedan ett antal exempel med beskrivningar på kliniska situationer. Exempelen rör både barn- och ungdomspsykiatrisk vård, primärvård och specialistpsykiatri för vuxna.

Exempelen är numrerade, ibland beskrivs en följd av flera vårdkontakter för samma exempel.

För kvalitetssäkring är ICD-10-kodningen granskad av Klassifikationsverksamheten på Socialstyrelsen.

Exempelsituationer

- 1) A. En 17-årig ung man har upprepade gånger dunkat pannan hårt mot väggen, han fortsatte tills det hade bildats en stor bula och börjat blöda. På vårdcentralen bedömer man att han inte fått någon hjärnskakning, såret plåstras om och han får remiss till psykolog inom primärvården, (första linjen).

På vårdkontakten registreras ICD-10-koderna:

S00.8 Ytlig skada på andra specificerade delar av huvudet

X79.09 Avsiktligt självdestruktiv handling med trubbigt föremål - bostad och bostadsområde - aktivitet, ospecificerad

B. Den unge mannen remitteras vidare till första linjen. Vid första besöket gås händelseförloppet noggrant igenom. Man bedömer att mannen gjorde skadan i pannan i stark negativ affekt, utan avsikt att dö. Den unge mannen beskriver starka, svårkontrollerade känslor som svänger kraftigt och som återkommande leder till impulsiva destruktiva handlingar, såsom huvuddunkningar. Han remitteras vidare från primärvård till barn- och ungdomspsykiatri (BUP).

På vårdkontakten registreras ICD-koderna:

R45.7 Tillstånd med känslomässig chock och stress, ospecificerat

Z91.5B Avsiktlig självdestruktiv handling utan suicidavsikt i den egna sjukhistorien

C. Den unge mannen remitteras vidare till BUP för utredning hos psykolog. Efter det tredje besöket är den fördjupade diagnostiska bedömningen klar. Bedömarens slutsats blir att kriterier för emotionell instabilitet är uppfyllda. I behandlingsplaneringen läggs stor vikt vid att arbeta med självskadabeteendet. Då han snart fyller 18 och problemen redan varit långvariga, ställs vid det tredje besöket emotionellt instabil personlighetsstörning.

På vårdkontakten registreras ICD-koderna:

F603 Emotionellt instabil personlighetsstörning

Z91.5B Avsiktlig självdestruktiv handling utan suicidavsikt i den egna sjukhistorien

- 2) En 14 år gammal flicka och går i KBT-behandling för social ångest vid en BUP-mottagning. Vid en behandlingssession framkommer att hon dagen innan rispat sig med ett gem så att det börjat blöda. Vid närmare (kedje)analys framkommer att hon gjorde det för att hon känt sig stressad av skolarbetet och att "det bara blev så".

På vårdkontakten registreras ICD-koderna:

F40.1 Social fobi

Z91.5B Avsiktlig självdestruktiv handling utan suicidavsikt i den egna sjukhistorien

- 3) A. För två dagar sedan skar sig en person i höger lår i ångestlindrande syfte, såret suturerades på kirurgmottagningen. Nu återkommer hen till kirurgmottagningen efter att ha tagit bort suturerna och pillat i såret så att det åter står öppet och blöder.

På vårdkontakten där sårskadan tas om hand registreras ICD-10-koderna:

S71.1 Sårskada på lår

X83.09 Avsiktligt självdestruktiv handling med andra specificerade metoder - bostad och bostadsområde - aktivitet, ospecificerad

B. På hens psykiatriska mottagning, där hen har en etablerad kontakt, framgår att det var i ångestlindrande syfte som hen rev upp den suturerade sårskadan. På mottagningen har man efter utredning bedömt att hens problematik utgörs av emotionellt instabilt personlighetssyndrom och det är den som är i fokus för hens behandling.

På vårdkontakten registreras ICD-10-koderna:
F603 Emotionellt instabil personlighetsstörning
Z91.5B Avsiktlig självdestruktiv handling utan suicidavsikt i den egna sjukhistorien

- 4) A. Medelålders kvinna har som en följd av stark, ihållande ångest som inte vill släppa, under loppet av flera timmar intagit Lergigantabletter (egen v b medicin), långt över förskriften maxdos. Hon inkommer till medicinakut med symtom på läkemedelsförgiftning. Hon undersöks, behandlas med aktivt kol och sätts under övervakning.

På vårdkontakten på medicinakuten där hon omhändertagits registreras ICD-10-koderna:
T50.9 Andra och ospecificerade droger, läkemedel och biologiska substanser
R06AD02 prometazin
X61.01 Avsiktligt självdestruktiv handling genom förgiftning med och exponering för antiepileptika, lugnande läkemedel och sömnmedel, medel mot parkinsonism samt psykotropa medel som ej klassificeras på annan plats - bostad och bostadsområde - lek och annan fritidsverksamhet
R00.0 Takykardi, ospecificerad
R41.0 Desorientering, ospecificerad

B. Innan den medelålders kvinnan lämnar sjukhuset bedöms hon av jouren på psykiatriska akutmottagningen. I samtalet där framgår det att hon ej minns så tydligt vad som hände och är osäker på om läkemedelsöverdoseringen i stunden var i självmordssyfte. Vederbörande psykiatriker ser i hennes journal att hon har kontakt med en psykiatrisk mottagning och hon där bedömts ha emotionellt instabilt personlighetssyndrom.

På vårdkontakten på psykiatriska akutmottagningen registreras följande ICD-10-koder:
F603 Emotionellt instabil personlighetsstörning
Z91.5C Avsiktlig självdestruktiv handling med oklar suicidavsikt i den egna sjukhistorien

- 5) Man, 42 år går i psykologisk behandling för depression vid första linjen. Vid en terapiesession framkommer att han rispat sig i samband med en relationskonflikt.

Mannen beskriver att det händer ibland när konflikterna blir intensiva och han känner sig överväldigad och trängd. I övrigt självskadar han inte. Inget annat framkommer som talar för annan psykiatrisk problematik förutom depressionen.

På vårdkontakten registreras ICD-koderna:

F32.1 Depressiv episod, måttlig

Z91.5B Avsiktlig självdestruktiv handling utan suicidavsikt i den egna sjukhistorien

- 6) Kvinna kommer till psykiatriska jourmottagningen via remiss från somatiska akutmottagningen då hon har suturerats efter skärskada i handled. Jouren på psykiatriska akutmottagningen kartlägger händelseförloppet kring självskadan och gör en suicidriskbedömning. Kvinnan beskriver att självskadan gjordes med suicidavsikt men hon har ingen kvarstående suicidavsikt eller dödsönskan. Kvinnan har sedan tidigare en tid i öppenvården två dagar senare. Den aktuella suicidrisken bedöms som låg.

På vårdkontakten registreras ICD-10-koderna:

F31.8B Bipolär sjukdom typ 2, lindrig eller medelsvår depressiv episod

Z91.5A Suicidförsök i den egna sjukhistorien

- 7) På grund av diagnosticerat emotionellt instabilt personlighetssyndrom och aktuellt självskadebeteende går en person i ERGT gruppbehandling i den psykiatriska öppenvården. Hen har inte gjort någon självskada sedan föregående besök, men i gruppbehandlingen arbetar man med hens långvariga mönster av självskadebeteende.

På vårdkontakten registreras ICD-10-koderna:

F60.3 Emotionellt instabilt personlighetssyndrom

Z91.5B Avsiktlig självdestruktiv handling utan suicidavsikt i den egna sjukhistorien

- 8) Medelålders man har diagnos ADHD och håller på att prova ut rätt dos centralstimulerande läkemedel. Han kommer på öppenvårdsbesök till sjuksköterska för medicinuppföljning. Vid besöket framkommer att han för tre dagar sedan tagit ett betydligt större antal tabletter än ordinerat. Trots de obehagliga symtom han fick uppsökte han inte den somatiska akutmottagningen. Symtomen klingade så småningom av och han har sovit bra den senaste natten. Mannen berättar att han hade tankar på att ta sitt liv när han tog medicinen, men säger samtidigt att han inte

vill dö. Sjuksköterskan ordnar så att mannen bedöms av läkare innan han lämnar mottagningen. Läkaren går igenom hans aktuella symtombild och kommer fram till att han har en depression. Hon bedömer också suicidrisken,

På vårdkontakten registreras ICD-10-koderna:

F32.1 Depressiv episod, måttlig

Z91.5C Avsiktlig självdestruktiv handling med oklar suicidavsikt i den egna sjukhistorien

F90.0B ADHD

- 9) Kvinna som har ett aktivt självskaдебeteende, har efter utredning fått diagnoserna emotionellt instabil personlighetsstörning och atypisk autism, och går i DBT. Hon kommer till individualterapi sessionen inom ramen för DBT åtföljd av personal från slutenvårdsavdelningen. Terapeuten har inför sessionen informerats om att hon under helgen har svält rakblad och att det är därför hon är inlagd. Kvinnan berättar att hon själv informerade personalen på sitt boende om vad hon gjort, personalen tillkallade då ambulans som körde henne till kirurgakuten. Kvinnan förnekar bestämt att hon hade suicidavsikt, uppger att hon snarare upplevde ett slags tvång att svälja rakbladet.

På vårdkontakten i öppenvård registreras ICD-10-koderna:

F84.1 Atypisk autism

F60.3 Emotionellt instabil personlighetsstörning

Z91.5B Avsiktlig självdestruktiv handling utan suicidavsikt i den egna sjukhistorien

- 10) Man som går i behandling för PTSD med Prolonged Exposure, PE. Han har beskrivit att han ibland skadar sig i känsloreglerande syfte och/eller för att "komma tillbaka till verkligheten" d v s motverka dissociation och flashbacks. Under en terapi session med imaginär exponering får patienten en kraftig flashback och dunkar huvudet i väggen bredvid fåtöljen där han sitter. Detta är ingen isolerad händelse utan en del i hans mönster av återkommande självskada.

På vårdkontakten registreras ICD-10-koderna:

F4.31 PTSD

Z91.5B Avsiktlig självdestruktiv handling utan suicidavsikt i den egna sjukhistorien

11) Ung kvinna som har kontakt med psykiatriska öppenvårdsmottagningen p.g.a. diagnosen Aspergers syndrom. Hon har också ett pågående självskaadebeteende. Hon har gått i DBT och i hennes krisplan finns noterat hur hon ska använda sina färdigheter för att hantera ångest och om detta inte räcker ska ringa jour- och bedömningsteamet. Hon ringer nu jour och bedömningsteamet då hon har stark ångest och vill ha hjälp att undvika att självskaada. Framkommer efter några minuters samtal att kvinnan under förmiddagen avsiktligt brände sig med gröt och hon nu är orolig över att ha fått en brännskada, och är orolig för att hon ska fortsätta självskaada.

På vårdkontakten registreras ICD-10-koderna:

F84.5 Aspergers syndrom

Z91.5B Avsiktig självskaadehandling utan suicidavsikt i den egna sjukhistorien

12) Kvinna kommer till bokat besök (för stödsamtal) hos sin psykolog i öppenvården. Hon har fått diagnosen autism i barndomen. Det framkommer att kvinnan under gårdagen rispat sig upprepat på armen. Det finns inget behov av omplåstring. I samtal med henne framkommer att hon självskaadat för att dämpa ångest och att det inte funnits någon suicidavsikt. Den aktuella suicidrisken bedöms som låg. Det är inte första gången hon självskaadat och en stor del av samtalet ägnas åt strategier för att undvika självskaada.

På vårdkontakten registreras ICD-10-koderna:

F84.0 Autism i barndomen

Z91.5B Avsiktig självskaadehandling utan suicidavsikt i den egna sjukhistorien

13) En person kommer till specialistpsykiatri på remiss från vårdcentralen med önskemål om krissamtal. Hen har tidigare i livet haft ett självskaadebeteende och kontakt med specialistpsykiatri men är sedan flera år i full remission. Hen äter antidepressiv medicin, men har i övrigt en god funktionsnivå, arbetar heltid, och har familj. I samband med en kris som utlöst stark ångest är hen nu rädd för att åter börja självskaada. Under samtalet undersöks hens allmänna mående samt impulser till självskaada. Ångesten bedöms vara tydligt relaterad till den aktuella belastningen och det finns i övrigt inga tydligt depressiva symtom. Krisen bedöms inte heller ha så stor funktionspåverkan att diagnosen anpassningsstörning är motiverad. Personen och behandlaren utvecklar gemensamt en krisplan för att förhindra återfall i självskaada.

På vårdkontakten registreras ICD-10-koderna:

R45.7 Tillstånd med känslomässig chock och stress, ospecificerat

Z91.5B Avsiktlig självdestruktiv handling utan suicidavsikt i den egna sjukhistorien